

UDK: 821.163.4.09 Nikčević M.

Stručni rad

Ethem MANDIĆ (Podgorica)

Fakultet za crnogorski jezik i književnost – Cetinje

ethem.mandic@fcjk.me

***METODIČKE I METODOLOŠKE KNJIŽEVNO-PROBLEMSKE
STUDIJE – INOVATORSKA KNJIGA MILORADA NIKČEVIĆA***

U savremenoj nastavi književnosti, koja, s obzirom na to da se bavi materijom koja nije egzaktna i čija se recepcija mijenja vremenom, i čija se tumačenja i teorije, što je vidljivo i u teorijskim tendencijama u XX i XXI vijeku, često i brzo smjenjuju, njezine metode i načini predavanja trebaju pratiti promjene senzibiliteta koje se dešavaju kod mladih čitalaca. Upravo nova knjiga Milorada Nikčevića *Metodičke i metodološke književno-problemske studije*, koja je u štampi u izdanju Zavoda za udžbenike i nastavna sredstva Podgorica, a koju sam kao recenzent imao prilike pročitati, posvećena je mladim naraštajima čitalaca, kojima se moraju stari sadržaji dati na nov i moderan način, jer samo tako „moći će senzibilni učenik brojne meditacije, iskustva, reminiscencije, refleksije i bezgranične zapitanosti o čovjekovom duhu, o umjetnosti, o muzici, religiji, geniju, estetici, psihologiji stvaranja i uopšte o funkciji umjetnosti, percipirati i ponijeti u svoj emocionalni i racionalni mladenački duh i senzibilitet“¹ i plod je njegova cjeloživotnoga predavačkoga iskustva.

Inovacija je imperativ moderne nastave. Stare i anahrone metodike, koje su tumačile velika književna djela u skladu sa svojim vremenom, danas nisu, ili su vrlo malo upotrebljive i korisne savremenim senzibilnim čitaocima. Knjiga *Metodičke i metodološke književno-problemske studije* nudi dragocjen sadržaj i daje nove načine tumačenja klasičnih djela južnoslovenskih i svjetske književnosti. Njen pogled, prije svega, sveobuhvatan i značajan za primjenu u nastavi je po tome što shvata i obrazlaže književno djelo i njegovu kompleksnost u više smjerova, prije svega zbog njegovih „misaono-zgusnutih spletova, širokih istorijskih, filozofskih, etičkih, refleksivnih i idejnih problema“², kao i zbog „neponovljive sinteze jezičkih, stilskih, tj. ekspresivnih i impresivnih izražajnih moći i mogućnosti, zapravo onih stilskih elemenata koji su u ukupnoj ekspresiji dali neponovljiv, kristalizovan, harmoničan i poetičan stilsko-jezički

¹ Milorad Nikčević, *Metodičke i metodološke književno-problemske studije*, Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica, (u štampi)

² Isto.

iskaz koji je poprimio u novoj umjetničkoj organskoj strukturi djela sve osobnosti, sentencioznosti, gnomičnosti i aforističnosti naših narodnih govora.“³ Tako Nikčević daje nov život starim djelima, jer shvata da je umjetnost (književnost), kao što kaže Vinston Čerčil, „bez inovacije samo leš.“

Ono po čemu je ta knjiga takođe veoma važna jeste što daje konkretna uputstva za interpretaciju i problemski postavlja nastavni čas jer na taj način se racionalnije i efikasnije predaje, nastava se prilagođava samostalnome radu učenika, uključuje i određene specifičnosti koje proizilaze iz same prirode primarnoga književnog teksta, odnosno književnoga djela, što u svojoj knjizi navodi i sâm autor, te se ovom knjigom i njenim pristupom nadograđuje na bogatu metodičku praksu, prije svega na studije Dragutina Rosandića, Milije Nikolića i drugih. Ovom knjigom se „otvara put za metodičku invenciju jer se angažira drugačiji kut gledanja na književno djelo, a ujedno učenicima omogućuje da aktivno vrednuju sadržaje koje redovito nekritički preuzimaju i ugrađuju u svoje u biti pasivno literarno znanje“.⁴

U prvome dijelu knjige *Problemsko-teorijske ekspozicije* Nikčević otvara probleme interpretacije najznačajnijih djela crnogorske, hrvatske i svjetske književnosti: *Gorskoga vijenca*, *Smrt Smail-age Čengića* i *Hodočašće Čajlda Harolda*, kao i čitave epohe romantizma, i korelacijom djela među sobom te adekvatnim izborom iz kritičkih tekstova posvećenih tima djelima, logički i dosljedno daje analizu i upute za bolje razumijevanje tih djela učenicima srednjeg usmjerenog obrazovanja. Formira konkretna problemska pitanja i odgovore koja hvataju ono suštinsko iz djela i što će biti važno za učenike da ponesu u svoju „riznicu znanja“.

Posebno zanimljivim smatramo drugi dio knjige *Problemsko-interpretativne ekspozicije* u kojemu autor jasno obrazlaže estetske kvalitete i domete književnih tvorevina slabo zastupljenih i slabo obrađenih u crnogorskim planovima i programima, i opet slijedeći jasno i dosljedno logiku i načela organizacije nastavnoga časa upućuje nastavnika na centralne tematsko-motivske i stilsko-jezičke principe na kojima su građena ta djela i kako da upoznaju učenike s njima, a to su: poema *Môra* Antuna Gustava Matoša, poezija Augustina Tina Ujevića, Kaštelanovu poemu *Tifusari* i Kulenovićevu *Stojanku majku Knežopoljku*. Smatramo taj dio posebno dragocjenim, jer obogaćuje i proširuje naša znanja o iznimnim predstavnicima i njihovim tvorevinama na južnoslovenskim jezicima i može dati podsticaj kako za nastavnike, tako i za sastavljače programa da unaprijede obrazovni sistem novim i modernim pristupima starim djelima, opet dajući učenicima mogućnost da spoznaju širi

³ Isto.

⁴ Jakov Sabljčić, *Iz metodičke teorije i prakse nastave književnosti*, Institut za crnogorski jezik i književnost, Podgorica, 2011, str. 7.

sliku i kontekst u kojemu su nastajala pomenuta djela i upoređujući ih s nekim modernim klasicima, kao na primjer Augustin Tina Ujevića i Šarla Bodlera (Charl Baudelaire), i metodom korelacije postiže visok stepen razumijevanja poezije kod učenika, sve to naslanjajući se na, kako sam napominje u knjizi, na „brojnu metodološko-teorijsku i komparatističku literaturu.“⁵

U trećem i najraznovrsnijem dijelu knjige *Estetičko-problemske ekspozicije nastave* Nikčević piše o uiverzitetском profesoru Dragutinu Prohaski, Petru Preradoviću, Vladanu Desnici, Semjuelu Beketu (Samuel Beckett), i o poetici futurizma. Autor se vraća i otkriva stare čitanke *Hrvatska čitanka za prvi i drugi razred viših trgovačkih škola* i *Hrvatska čitanka za treći i četvrti razred trgovačkih akademija*, jer je to i razlog zbog kojega se suštinski književnost i istražuje i predaje, a to je radi čitanja i interpretacije; iz toga pristupa izrodila se prijemčiva i živa metoda predavanja koju nam Milorad Nikčević nudi, jer za njega, kao i za samog Vladana Desnicu, „umjetnost ima i dijagnostički značaj. Ona čovječanstvo, zapravo, liječi od zlog i ‘teškog’ života.“

U ovoj knjizi čija će se vrijednost pokazati tek u vremenu nakon njezina izlaska iz štampe i vremena koje je potrebno za njenu recepciju, Milorad Nikčević, da upotrijebim njegove riječi, govoreći o Prohaski, „nastojao je prezentovati učenicima najraznovrsnije tematske, žanrovske raspone, pisane (beletrističke) umjetničke književnosti“ i dao neizmjeriv doprinos metodičkoj praksi i crnogorskoj stručnoj javnosti. Osim toga, ova knjiga nudi i ljepotu čitanja i upoznavanja s najrazličitijim teorijskim i beletrističkim tekstovima i može biti izuzetno korisna ne samo u srednjem, nego i visokoškolskom obrazovanju.

⁵ „Starija komparativna škola, često pejorativno nazivana komparativnim pozitivizmom, rabila je za tu metodu termine poput ‘uticaja’, ‘komparacije’, ‘preuzimanja’, ‘prožimanja’, dok novija teorijsko-komparativna literatura sve više upotrebljava termine poput ‘susreta’, ‘odnosa’, ‘dodira’, ‘odraza’, ‘interferencija’ i ‘recepcije’. Upravo na toj vertikali nastala je brojna metodološko-teorijska i komparatistička literatura teorija uticaja, djelovanja i recepcije“ (Milorad Nikčević, *Metodičke i metodološke književno-problemske studije*, Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica, (u štampi)).

Ethem MANDIĆ

**AN INNOVATIVE STUDY BY MILORAD NIKČEVIĆ –
*METHODICAL AND METHODOLOGICAL
LITERARY-PROBLEM STUDIES***

The author of this article provides a review of the book entitled *Methodical and Methodological Literary-Problem Studies* by Milorad Nikčević. The author notes the value of the text presented and exposes the contents of the book through its three large chapters. The study by Professor Nikčević offers valuable content and provides new ways of interpreting classical works of South Slavic and world literature. Its approach is, first of all, comprehensive and significant for use in teaching in that it understands and explains the literary work and its complexity in multiple directions. According to the paper, the reviewed book additionally offers the beauty of reading and learning about the various theoretical and fictional texts and can therefore be extremely useful not only in secondary schools but also in higher education.